

Vergaderjaar 2024–2025

29 697

Gebiedsgerichte economische perspectieven en Regionaal Economisch Beleid

Nr. 157

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VOLKSHUISVESTING EN RUIMTELIJKE ORDENING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 november 2024

Inleiding

Op 10 oktober jl. informeerde ik uw Kamer over de eerste 8 getekende Regio Deals van de 5^e tranche Regio Deals.¹ Voor een nadere toelichting op de Regio Deals en het proces rondom de 5^e tranche verwijs ik u graag naar die brief. Nu deel ik de laatste 14 getekende Regio Deals van deze tranche met uw Kamer. Daarmee kunnen ook deze Regio Deals van start om regionale opgaven daadkrachtig aan te pakken, met een aanpak vanuit en passend bij de regio.

Regio Deals 5^e tranche, tweede deel

Net als met de lopende Regio Deals en de eerste 8 uit de 5^e tranche, geven we met deze nieuwe Regio Deals invulling aan het beter leven, wonen en werken van inwoners en ondernemers. Iedere regio heeft unieke eigenschappen en uitdagingen waar de Regio Deal op inspeelt. In de bijlage bij deze brief vindt u een korte toelichting per Regio Deal en de convenanten zelf. De convenanten bevatten gedetailleerde informatie over de betrokken partijen, de financiering en de programmalijnen waaraan wordt gewerkt. Afhankelijk van de opgaven, hebben twee of meer bewindspersonen hun handtekening gezet onder een Regio Deal. Ook zullen de ministeries actief betrokken blijven bij de uitvoering.

Landelijke aftrap Regio Deals 5^e tranche

Het tot stand komen van de Regio Deals en de uitvoering van de Deals valt of staat met gedegen interbestuurlijke samenwerking. Bij elke Regio Deal zijn veel verschillende (bestuurlijke) partijen betrokken zoals

¹ Kamerstukken II 2024/25, 29 697, nr. 155

ondernemers, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, de verschillende overheidslagen, waterschappen, zorginstellingen en het rijk. Dit is noodzakelijk omdat er op veel terreinen van brede welvaart stappen gezet gaan worden. Al deze partijen hebben gedurende de afgelopen maanden al intensief samengewerkt om tot overeenstemming te komen. Een prestatie van formaat. Om hierbij stil te staan en de volgende fase in te luiden is op 14 november aanstaande een landelijke aftrap gepland met bestuurders en andere betrokkenen van alle 22 afgesloten Regio Deals van de 5^e tranche. Dit is een feestelijk moment om gezamenlijk aandacht aan te geven aan deze mijlpaal.

Onderzoeken

Met deze brief bied ik u ook de resultaten aan van twee onderzoeken, die mijn voorganger in de brief van 7 mei 2024 heeft aangekondigd.² Het onderzoek van de Rebel Group betreft de «Rode Draden in Regio Deals», een verdiepend onderzoek naar de regionale opgaven en de effectiviteit van interventies in de Regio Deals. Daarnaast publiceerde de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB) het essay «Waarderen van variatie», reflectie op de Regio Deals als variant van interbestuurlijk resultaatgericht samenwerken. De waardevolle bevindingen van het onderzoek en het essay zullen behulpzaam zijn bij de uitvoering van de lopende Regio Deals en bij de selectie en uitvoering van de nieuwe Regio Deals in de 6^e tranche. Ook zullen de adviezen worden meegenomen bij de stappen die dit kabinet wil zetten als het gaat over de investeringsagenda's, zoals aangekondigd in het regeerprogramma (bijlage bij Kamerstuk 36 471, nr. 96).

Tot slot

Inmiddels zijn de nieuwe aanvragen voor de 6^e tranche Regio Deals binnen gekomen.³ Deze worden op basis van het afwegingskader beoordeeld, waarna de Ministerraad besluit welke voorstellen tot een Regio Deal kunnen worden uitgewerkt. Ik verwacht uw Kamer daar begin volgend jaar over te informeren.

De Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,
M.C.G. Keijzer

² Kamerstukken II 1023/24, 29 697, nr. 146

³ Kamerstukken II 2023/24, 29 697, nr. 154

Het Hogeland

Het Hogeland, aan de Waddenkust, is als gemeente ontstaan in 2019 na een herindeling. Het is in oppervlakte een van de grootste gemeenten in Nederland. Met 48.000 mensen, die wonen in 52 dorpen is de gemeente relatief dun bevolkt. Hierdoor ontwikkelen opgaven als vergrijzing en verschraving zich sneller, vooral in het noordelijke deel. Dit zorgt voor een stapeling van sociale problematiek en heeft een groot effect op de leefbaarheid. Met de Regio Deal Het Hogeland krijgt de transformatie van het sociaal domein een stevige impuls om deze effecten het hoofd bieden. De aanpak focust zich op drie hoofdthema's: «Krachtige Kernen», «Kansrijke Hogelandsters» en «Op het juiste spoor». De Maatschappelijke Coalitie waarin overheden, ondernemers, kennisinstellingen en inwoners samen optrekken werkt toe naar een nieuwe vorm van samenwerken (Nieuw Samenspel). Een gezamenlijke aanpak, waarin partners integraal werken en van elkaar leren, leidt tot meer gemeenschapszin en grotere samenredzaamheid in de dorpen. Zo wordt er bijvoorbeeld gewerkt aan preventie, waardoor inwoners minder beroep op de huisarts doen, er komt een aantal nieuwe leerwerkvoorzieningen in de regio en jaarlijks worden er 15 tot 20 «onzichtbare» jongeren gestimuleerd om een traject naar werk en/of scholing aan te gaan.

De Rijksbijdrage voor Regio Deal Het Hogeland is € 12,1 miljoen.

Regiocentra Groningen

De regionale kernen in Groningen met een centrumfunctie (de zogenaamde regiocentra) hebben een cruciale rol op het gebied van wonen, werken en leven in Groningen. Circa 350.000 inwoners zijn afhankelijk van de voorzieningen in deze regiocentra op het gebied van onderwijs, werk, zorg, wonen en cultuur. Het Masterplan Regiocentra verstevigt de dragende functie van elf regiocentra in Groningen door een samenhangende investeringsagenda in de komende 10–15 jaar. Met de Regio Deal Regiocentra Groningen wordt hier een impuls aan gegeven. Het verbeteren van de leefbaarheid en gezondheid voor de inwoners; het inrichten van een groene, klimaatadaptieve en biodiverse leefomgeving en het versterken van de lokale en regionale economie zijn de doelen in deze Regio Deal. Daarnaast willen de gemeenten van elkaar leren hoe deze doelen het beste bereikt kunnen worden. De komende vier jaar wordt onder andere gewerkt aan het revitaliseren van winkelgebied, verbinden van groene zones in de kernen en het verbeteren van de bereikbaarheid.

De Rijksbijdrage voor Regio Deal Regiocentra Groningen is € 20 miljoen.

Oost-Groningen II

De regio Oost-Groningen is een plattelandsregio die bestaat uit de gemeenten Oldambt, Pekela, Veendam, Stadskanaal en Westerwolde. De regio kampt met een meervoudige en complexe opgave, die bestaat uit economische, sociale en ruimtelijke aspecten. De basis in deze opgave is de relatief grote groep kwetsbare inwoners, die vaak al meerdere generaties moeite heeft om mee te komen in de maatschappij. De Regio Deal Oost-Groningen II ondersteunt inwoners en ondernemers door een gezonde leefstijl te bevorderen, de kansenongelijkheid en armoedeproblematiek te verkleinen en de leefbaarheid en veiligheid in de kwetsbare dorpen en wijken te vergroten. Zo wordt er in de regio gewerkt aan een collectief aanbod voor ondersteuning van alle zwangeren en jonge ouders, en wordt eenzaamheid onder inwoners aangepakt door activiteiten en ontmoetingen te organiseren. Door samen op te trekken met bedrijfsleven en onderwijs wordt innovatie in de regio versterkt en kunnen

werknemers door (blijven) leren. De regio kent relatief veel panden die kwetsbaar zijn voor ondermijning, in de Regio Deal wordt een aantal van deze panden (per gebied) aangepakt.

De Rijksbijdrage voor Regio Deal Oost-Groningen is € 12,5 miljoen.

Zuidwest-Friesland

Zuidwest-Friesland is een uitgestrekte waterrijke plattelandsregio met meer dan 140 kleine kernen. De hechte Mienskip (samenleving) is een belangrijke kracht van de regio: mensen staan voor elkaar klaar. Deze Mienskip staat onder druk door de sterke vergrijzing, ontgroening en individualisering. Nu de bereikbaarheid van voorzieningen onder druk staat, is deze Mienskip extra belangrijk voor de leefbaarheid. Daarnaast zijn er zorgen over het behoud van de kwaliteit van de leefomgeving, de tekorten op de arbeidsmarkt en de innovatiekracht van de vele mkb-ers. Met de Regio Deal wordt ingezet op de Mienskip, het fundament van deze regio, te behouden en te versterken, door samen met inwoners tot lokale oplossingen voor de bestaande opgaven te komen. Daarnaast wordt gestreefd naar het bereikbaar houden van zorg, onderwijs en ontmoetingsmogelijkheden voor alle inwoners, bijvoorbeeld door met inwoners te werken aan kleinschalige mobiliteitsinitiatieven. Ook wordt de prachtige leefomgeving behouden en als kans ingezet bij het realiseren van grote opgaven, waarbij diverse plekken in de regio worden vergroend en twee sportparken worden gerealiseerd. Verder wordt samengewerkt aan een duurzaam bedrijfsleven en een toekomstbestendige arbeidsmarkt, onder meer door het opzetten van regionale onderwijsprogramma's op het gebied van zorg en maritiem. Tot slot wordt de bestaande regionale samenwerking te versterken en te verrijkt met een vernieuwende aanpak.

De Rijksbijdrage voor Regio Deal Zuidwest-Friesland is € 17,5 miljoen.

Veluwe II

De Veluwe is zowel ecologisch als economisch van groot belang voor Nederland. De Veluwe is niet alleen een uniek gebied met meer dan 90.000 hectare natuur en een rijke cultuurhistorie, het is ook een regio waar bijna een miljoen mensen wonen, werken en recreëren. De Regio Deal Veluwe II richt zich op de uitdaging om een balans te (blijven) vinden tussen het behoud van de natuur op de Veluwe en het waarborgen van leefbaarheid en economische vitaliteit. Die balans staat onder druk door biodiversiteitsverlies, bevolkingsgroei, veranderingen in de landbouw, veranderende recreatiebehoeften en sociale problematiek in de regio. De Regio Deal focust op het versterken van recreatie, erfgoed en zorg, het verbeteren van leefbaarheid en duurzaamheid, en het intensiveren van samenwerking en innovatie. De aanpak resulteert in een betere spreiding en verduurzaming van recreatie en het realiseren van nieuwe recreatieve voorzieningen. Duurzame mobiliteit wordt verbeterd met toeristische overstappunten, nieuwe recreatieve routes en innovatieve OV-oplossingen. Bewoners worden betrokken en ondersteund via educatieve programma's, Dorpendeals en initiatieven zoals Camping van ons en Pauzeparken.

De Regio Deal is geïnitieerd door een groot aantal partijen die al jarenlang in verschillende verbanden samenwerken op de Veluwe. Met de deal krijgt deze samenwerking een stevige impuls.

De Rijksbijdrage voor Regio Deal Veluwe II is € 20 miljoen.

Midden-Limburg

De regio Midden-Limburg kenmerkt zich door een mooi cultuurlandschap, waarin het prettig en veilig wonen is in de talrijke (veelal kleine) kernen. Door droogte, diverse ruimteclaims en een bovengemiddelde vergrijzing

in combinatie met het wegtrekken van jonge mensen naar sterke economische trekkers in de omgeving, komt dit onder druk te staan. Met de Regio Deal gaat de regio aan de slag met plannen voor de leefbaarheid in de kernen en inzet op veiligheid in dit grensgebied met België en Duitsland. Daarnaast wil ze de ruimtevragen (wonen, werken, ondernemen en recreëren, landbouw, energie, natuur, water e.d.) inpassen in het gebied met behoud van kwaliteit van het landschap. Daarnaast wil ze verdroging met concrete maatregelen tegengaan. Om het onderwijs goed aan te laten sluiten op het Midden-Limburgse bedrijfsleven, en zo jonge mensen aan zich te binden, worden campussen ontwikkeld en ondernemers ondersteund.

De Rijksbijdrage voor Regio Deal Midden-Limburg is € 20 miljoen.

Metropoolregio Eindhoven

De Metropoolregio Eindhoven maakt een ruimtelijke schaa sprong door, die essentieel is voor de verdere economische ontwikkeling van Nederland en de strategische autonomie van Europa. Belangrijke regionale uitdaging die met deze groei gepaard gaat, is dat iedereen mee kan (blijven) doen. Om dit te realiseren heeft de regio zich tot doel gesteld om de sociale interactie tussen (groepen) mensen die elkaar nu niet tegenkomen, zoals theoretisch en praktisch geschoolden, ouderen en jongeren, internationals en locals te versterken. Inzet is om competenties en basisvaardigheden van mensen die momenteel moeite hebben om aansluiting te vinden in de samenleving te ontwikkelen. Daarnaast wordt de leefbaarheid in steden, dorpen en landelijk gebied vergroot. Dit wordt onder andere zichtbaar doordat er laagdrempelige third places (plek waar het openbare leven zich afspeelt) met een inclusieve museale programmering worden gerealiseerd. Ook zullen er in de hele regio urban-sportfaciliteiten verschijnen. Inwoners en werknemers kunnen deelnemen aan programma's voor verbetering van werknemersvaardigheden, (zelf)redzaamheid, digitale- en taalvaardigheid. Verschillende bestaande locaties in de regio worden omgevormd tot groene pleisterplaatsen met ruimte voor ontmoeting, kunst en cultuur.

De Rijksbijdrage voor Regio Deal Metropoolregio Eindhoven is € 20 miljoen.

Noord-Holland Noord

De Regio Deal Noord-Holland Noord richt zich op het versterken van de brede welvaart in een regio die zowel landelijke als stedelijke gebieden omvat. Deze regio, bekend om zijn agrarische kracht, technologische innovatie in zaadveredeling en offshore energie, staat voor grote uitdagingen op het gebied van ontgroening, vergrijzing en de energietransitie.

Met de Regio Deal wordt actief gewerkt aan het behouden en aantrekken van talent, het verbeteren van de arbeidsmarkt en het verduurzamen van ondernemende activiteiten van de regio. Een concreet resultaat dat wordt nagestreefd, is de ontwikkeling van praktijkgerichte leeromgevingen die jongeren in de regio houden en hen voorbereiden op de banen van morgen. Ook zal een operationeel duurzaamheidsloket worden opgezet, dat bedrijven helpt met verduurzaming en energiebesparing. Daarnaast wordt geïnvesteerd in de leefbaarheid en gezondheid van inwoners door de verbetering van de woonomgeving en voorzieningen, met speciale aandacht voor een vergrijzende bevolking. Dit zorgt voor een sociaal veerkrachtige regio, waar het prettig wonen, werken en leven is. Met deze

Regio Deal wordt Noord-Holland Noord toekomstbestendiger, aantrekkelijker om te wonen en werken, en wordt een stevige basis gelegd voor verdere groei en samenwerking tussen overheid, onderwijs en bedrijfsleven.

De Rijksbijdrage voor Regio Deal Noord-Holland Noord is € 32,5 miljoen.

Amsterdam Zuidoost

Amsterdam Zuidoost is een bruisend stadsdeel met inwoners van meer dan 170 nationaliteiten. Het is een focusgebied in het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV). Zuidoost kent uitdagingen die voortkomen uit decennialange achterstelling van de bewoners, zoals onder-advisering, hoge(re) schooluitval, relatief hoge werkloosheid, een groot aandeel minimahuishoudens, onveiligheid, gezondheidsproblematiek en een laag vertrouwen in de overheid. In het Masterplan Zuidoost is een langjarig perspectief geschetst voor verbetering van de situatie van de bewoners, wat met de Regio Deal kracht bij wordt gezet op die plekken waar de problemen het grootst zijn. Met de Regio Deal worden onder andere de uitstraling van scholen aangepakt, veilige plekken voor jongeren gecreëerd, ondernemerschap mogelijk gemaakt en een wijkpoli ingericht met studenten voor laagdrempelig gezondheidsadvies. Door initiatieven van bewoners te ondersteunen en bewoners te betrekken bij alle stappen van de interventies die worden ingezet, wordt gewerkt aan vertrouwen.

De Rijksbijdrage voor Regio Deal Amsterdam Zuidoost is € 20 miljoen.

Metropoolregio Amsterdam West (MRA West)

In het westen van de Metropoolregio Amsterdam liggen Beverwijk, Haarlem, Haarlemmermeer, Velsen en Zandvoort. De regio vormt een aaneenschakeling van landschappen: van strand(wal) en duingebied tot bossen, buitenplaatsen, veenweide en droogmakerijen. Met een groot deel van de inwoners gaat het goed, maar met name bewoners in kwetsbare wijken hebben te maken met een stapeling van gezondheidsproblemen en een gebrek aan sociale cohesie. Dit alles wordt lokaal nog versterkt door de aanwezigheid van Schiphol, grote verkeersaders en de (staal)industrie. Ook is er een gebrek aan goed toegankelijk en kwalitatief hoogwaardig groen. De Regio Deal MRA West is bedoeld om de balans tussen de kwaliteiten en opgaven van de regio te verbeteren. De Regio Deal zet daarom in op een groene, aantrekkelijke leefomgeving, die aanzet tot meer bewegen en een actievere leefstijl en die zorgt voor meer onderlinge sociale interactie. Zo wordt bijvoorbeeld het ontvangstgebied van Spaarnwoude verruimd en aantrekkelijker gemaakt, om het toemende aantal belangstellenden voor recreatie in het groen op te kunnen vangen én het groen toegankelijker te maken voor inwoners van kwetsbare wijken.

De Rijksbijdrage voor Regio Deal Metropoolregio Amsterdam-West (MRA West) is € 20 miljoen.

Zuid-Hollandse Delta II

De Zuid-Hollandse Delta is schakelgebied tussen stad, land en wereldhaven. Het is een combinatie van stedelijk en landelijk gebied, elk met eigen unieke opgaven. Juist de verschillende karakteristieke functies van de drie eilanden zijn van meerwaarde voor het gebied als geheel. Door de Regio Deal Zuid-Hollandse Delta I is een beweging van samenwerking op gang gekomen. Die wordt versterkt. Binnen de programma's Economie, Leefbaarheid en Landschap werken overheden, ondernemers, onderwijs- en maatschappelijke organisaties samen aan de brede welvaart voor de 300.000 inwoners van de Zuid-Hollandse Delta.

De Regio Deal zet in op een duurzame circulaire economie met toekomstperspectief voor het MKB en de landbouwsector, ook door goede aansluiting met het onderwijs. Waterkwaliteit, voldoende zoetwater en waterveiligheid zijn – mede door de ligging aan de kust – in deze regio van levensbelang. Beschermen en versterken van het unieke deltalandschap staat centraal, met vitale kernen in balans met natuur, landbouw, water en duurzame recreatie. Door betere benutting van bestaande verbindingen en inzet van slimme en innovatieve mobiliteit verbeteren we de toegankelijkheid van werk, onderwijs en voorzieningen. Zo vormen de drie Zuid-Hollandse eilanden steeds meer één regio die van toegevoegde waarde is voor inwoners, bezoekers en de brede omgeving.

De Rijksbijdrage voor Regio Deal Zuid-Hollandse Delta II is € 10 miljoen.

Waterwegregio

In de Waterwegregio (Maassluis, Rotterdam, Schiedam en Vlaardingen) is sprake van onvoldoende kwaliteit van de woon-, leef-, leer- en werkomgevingen die ook onvoldoende toegesneden zijn op de toekomst. De omvangrijke sociale problematiek wordt eerder groter dan kleiner en qua duurzaamheid en circulariteit heeft de regio geen koplopersprofiel. Het streven is dat in 2030 in de Waterwegregio een zichtbare en significante verbetering van de kwaliteit van leven, leren, werken en wonen waarneembaar is voor de huidige en toekomstige generatie. Daarom werkt de Waterwegregio aan een omgeving waar huidige en toekomstige generaties inwoners zich veilig en beschermd voelen. Daarnaast moeten zij zich hier kunnen ontwikkelen en oog hebben voor elkaar. Ook wordt gewerkt aan een inclusieve arbeidsmarkt met een betere toegang tot bestendig werk, een volwaardig inkomen en kwalitatief goede banen om de kansen van de huidige en toekomstige generaties te vergroten. Tot slot wordt ingezet op

circulaire en duurzaamheidstransitie in de gebouwde omgeving en de opbouw van kennis en ervaring die nodig zijn om deze te realiseren. Concreet streeft de Regio bijvoorbeeld naar realisatie van drie duurzame fysieke ontmoetingsplekken voor de inwoners van de Waterwegregio.

De Rijksbijdrage voor Regio Deal Waterwegregio is € 17,7 miljoen.

Delft-West

Delft heeft zich door de aanwezigheid van de Technische Universiteit Delft ontwikkeld tot een verzamelplek voor technologische en wetenschappelijke innovatie met veel werkgelegenheid voor de regio. Tegelijkertijd kent met name Delft-West een hoge werkloosheid. Opleidingsniveau en arbeidsmarkt sluiten hier onvoldoende op elkaar aan. Jongeren hebben minder kansen en de zelfredzaamheid is lager dan elders. Het programma «Wij West, gelijke kansen in Delft» is opgezet, als onderdeel van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid met een langjarige ambitie van 20 jaar. Via deze Regio Deal zetten gemeente en Rijk zich in om de komende 4 jaar hier substantiële vooruitgang te boeken door een impuls te geven aan het onderwijs en de arbeidsmarkt.

Er zijn drie samenhangende doelen. Het eerste doel is het creëren van kansengelijkheid voor jeugd en jongeren in het onderwijs en op de arbeidsmarkt. Tweede doel is het bevorderen van participatie, betrokkenheid en zelfregie van bewoners met een lage sociaaleconomische status en het laatste doel is het bieden van perspectief op passend werk en ondernemerschap voor bewoners en het versterken van de lokale wijkeconomie.

Om dit te bewerkstelligen wordt bijvoorbeeld een betere aansluiting nagestreefd tussen de (innovatieve) maakindustrie en het onderwijs op alle niveaus, waardoor meer jongeren met een startkwalificatie het onderwijs zullen verlaten en meer kans maken op werk.
De Rijksbijdrage voor Regio Deal Delft-West is € 12,3 miljoen.

Sint Eustatius

De gemeenschap op Statia is in ontwikkeling. Het doel van de Regio Deal Sint Eustatius is een aantal sociaaleconomische uitdagingen op het eiland aan te pakken. Investerings worden gedaan om het culturele, historische en natuurlijke erfgoed van het eiland te identificeren, te delen en te waarborgen, en om de eilandmarketing te stimuleren. Deze investeringen vergroten de impact van bestaande initiatieven gericht op het stimuleren van sociale mobiliteit en sociale cohesie, het bevorderen van de gezondheid van de gemeenschap, het stimuleren van creatieve expressie en het leven lang leren en het vergemakkelijken van actieve arbeidsmarktparticipatie. Ook levert de Regio Deal tastbare resultaten met gerenoveerd en beter toegankelijk gemaakt historisch erfgoed.
De Rijksbijdrage voor Regio Deal Sint Eustatius is € 10 miljoen.